

MAGYAR KURIR.

Bécs, Pénteken, Jünius' 6dikán, 1823.

Török Birodalom.

Konstantzinápoly Május 10d.
A' Fő-város' mostani nyugodalma és bátorsága, egyedül a' Jantsár-sereg jobb rendbeszedésének gyümölcse, mellyel Halet Efendi' esete oltá, mind egyre foglaltoskodik az Igazgatás. Halet Efendinek azon merész határozása, melly szerint feles számú Jantsár-Tiszteket vonjon a' közönséges tanács-gyűlésekbe, 's őket céljainak kivitelében használnhassa, nem kevésbé élcszté ezen veszedelmes Katonaságnak reménységeit. Közönséges tanács-gyűlések mostanában már igen ritkán 's ha hébe-korba tartatnak is, csupán néhány főbb Jantsár-Tisztek vehetnek benne részt. 'S ezzel, nem csak political befolyások enyészett- el szinte egészen a' Jantsároknak, hanem még belső szerkeztetések is napról napra más formában öltözik. A' legszorosabb fenyték' korlátai közé szorítottván, még csak álmodniok sem lehet a' feleskedésről 's kicsapongásokról. Agájok nagy állhatatossággal követi az elibe kuszabott systemát; a' legcsekélyebb excessus halállal vagy számkivetéssel büntetik, 's a' közelebb múlt hét' folytában e' részben adatott példák, közönséges félelmet gerjesztének ezen seregben, 's a' népnek többi osztályait egyszersmind megnyugtatak. Az első cél, ennélfogva, melly az, hogy a' Jantsárok veszedelmesek ne lehessenek, alkalmasint el volna érve; miként éri majd el másik célját is velek a' Szultán, hogy t. i. ezen sereget, melly hajdan a'

lelke volt a' Porta hadi erejének, újra azon előbbi rendeltetésének megfelelő karba helyheztesse, azt a' jövődő mutatjamog. Minthogy azonban a' mostani Nagyúr, minden kormányt illető plánumai mellett is, principiumul tevé magának, hogy a' régi szokásokat 's rendtartásokat kímélje, talán könnyebben célt érhet, mint az előtte voltak, kik ezen tekintetet ritkán tarták szemek előtt.

Minekutána az idei hadi-munkalódások végett az Archipelagusra rendelt hajók, kimentek volna különbféle osztályokban a' Dardanellákra, f. h. 3d. maga a' Kapudán-Basa is utánok ment. Elinűfása nevezetes környűllássalokkal vala egybekötvetve. A' Szultán bójóvén Beschik-taschi mezci lakásáról, váratlanul az Admiralisi Fregáton termett, 's mind addig rajta maradt, míg a' Szerál' csúcsát körül nem evezte. Búcsút vévén ekkor a' Kapudán-Basától, ezt 500 zaesko arannyal ajándékozta-meg, 's a' Kincstárhoz egy utasítást adott, mellynél fogva 1500 zaesko arany adattassék a' hajós nép közt kiosztás végett.

A' Nagy-Admirálisnak látogatására menének a' Cs. K. Internuntius és a' britániai Nagy-Követ, 's vele hosszasan 's fontos dolgokról értekezének. Nemcsak a' hajózás' és kereskedés' intereszszéjít ajánlák néki földieik' részéről, hanem azt is, még pedig igen hathatós kifejezésekkel, hogy jelenvaló küldetésének céljai körül, hordozná szívén az emberiség' ügyét is. Eleven színélkel terjeszték-elébe, millyen közönséges kedvetlenséget

Spanyol Ország.

A' Május 24diki Moniteurnek hivatalos részében, következőzendő jelentés található, mellyet Marschal Moncey közölt a' Hadi - Miniszterrel:

„A' mint utolsó tudósításomban is szerencsém vala Exciádnak jelenteni, Hostalrich körül van kerítve. Gen. Rastignac elfoglalá a' St. Feliu de Guixoloi kikötőt. Értésemre esvén, hogy az ellenség oda hagyá St. Celonit, 's Cardáden és Granolles felé vonúlt, Gen. Curialnak tüstént parancsolatot adtam, úzné gyalogságával az ellenséget; ezen parancsolatot utóbb ismét megújítottam, közölvén vele Gen. Donnadieu levelének párját, hogy a' dolognak fontosságát látván, útját annál is inkább siettetné. Az említett levelet ide mellékelve küldöm imé Exciádnak is, mint annak bizonyosságát, hogy az Ő Felsege seregei az ellenségen új győzedelmet vettek. Sajnálom, hogy mind-ekkoráig körülállásosabb tudósításokkal nem szolgálhatok. Gen. Donnadieunek azonnal feleltem, 's úgy hiszem, hogy egyesülvén Báró d' Erolessele, eddig Minát meg is támadta.“

Gen. Donndieunek Casteltersolból Május 17d. estvéli 7 órakor indított levele, melly az ellenséggel való szembeszállásról a' legelső hivatalos jelentés, itten következik. Előadván előbbeni mozgásait, a' Generális, imígy folytatja levelét:

„Alig hagyá- el állását Gen. St. Priest, hogy a' 2d. Regimenttel Mogába nyomúlna előre; midőn egy vizsgálódó csapat illy hírrel érkeze-vissza, hogy az ellenség 3000 emberrel Castelserolban van. (Igy nevezi a' helyet a' tudósítás). Tüstént parancsolám a' 12d. könnyű gyalog Regimentnek 's Gen. Romagosa egyik Batalionának, hogy sietnének az említett falu felé, mellytől még valami két órányi távolságra valánk, jelentvén egyszer-

mind ezen seregeknek, hogy a' 18d. Regiment' két Batalionával majd magam is utánok megyek. Eljutván a' falu alá, láttam, hogy az ellenség félkerektségben és alkalmas hadirendben áll egy kősziklás és ligetes dombokon elterült helyen.“

„Megtérén a' rendeléseket, három csapatban támadám- meg az ellenséget. A' csapatokat General - St. Lom' feje Nougarede Úr, Oberster Caporteria, és Gen. Romagosa vezérlék. Lehetetlen lerajzolnom a' Marschal Úr előtt azon bátorságot és hidegvérúséget, mellyel a' seregek vívtak. Neki estek az ellenségnek, 's bár annak tüzelése keresztül kasúl járt is a' tetőkön, a' dombokat a' miénk még is, csaknem minden puska lövés nélkül meghágták.“

„Egész négy óráig — ennyi idő kelle reá, míg állásokról állásokra uzzettetvén, szélytoszlattatott — szakadatlanul és hatalmasan tüzelt Bataliononként az ellenség. Résztünkről 50 ember kapott sebet; elhullottjaink kevesek, számokat még bizonyosan nem tudom. — A' 14d. könnyű gyalog Regimenttől Kapitány Jardin esett el. Az ellenség részéről tele a' csata' helye holtakkal. Ez az ellenséges osztály Barcelonából jött, 's az ottani őrizet' Línea-seregeiből, 's a' Llobera és Costa embereiből állott; Roten és a' Barcelonai polgári Kormányzó vezeté: ezen osztályt, 's mozdulásaiknak célja az vala, hogy Minát fedezhessék Barcelonába vonultában. Éppen most veszem a' Báró d' Eroles levelét, a' ki Pratz del Lusanesben van; egész bizonyossággal jelenti, hogy Mina Cellentben fekszik 4000 emberrel; 's ennél fogva Gen. la Roche-Aymond, a' ki Caldest szállotta-meg, csak 3 órányira van tőle. Báró d' Erolesnek tüstént írok, induljon holnap korán, ne hogy elszalaszsa az ellenséget 's a' t.“

Ugyancsak a' Moniteur közli még Május' 25d. egy második hivatalos jelen-

tését is Marschal Monceynek, melyet Gironából Május 17d. éjszélben indított-el a' Hadi-Miniszierhez. A' jelentés ez: „Gen. Donnadieu arról tudósít Castel-Tersolból Május' 18d. reggeli 6 órakor, hogy Gen. Romagosa 's a' 18d. Regement első Bataliona St. Feliuig üzékaz ellenséget, 's azt magából ezen faluból is kiszorítván, az éjszakát ottan töltötték. Más nap reggel valami hat óra tájban ismét visszajövéen Castel-Tersolba, Gen. Romagosa azt írta, hogy a' többek között, a' Leon nevű Regement Oberstere is elesett. — Gen. Donnadieu jelenti még, hogy ma indul Mina ellen, a' ki Cellentben fekszik. Gen. Curialnak éppen most nyomon vett jelentése pedig azt adja tudtomra, hogy Milans valami 3000 embert vezérel mostanában, 's St. Celoniból, Arengs-de-Mar felé tart, a' honnan kétségkívül Malatrón keresztül vonul majd Barcelonába.“

Egy kereskedői Kurír, ki Madritból Május 16d. indult 's Párizsba Május 25d. érkezett-meg, Gen. Abisbálnak azon Proclamatioját hozta-meg, melyet az Ország Fő-városa' lakosaihoz intézett, 's a' mellyből megtetszik, micsoda helyzetetésben volt mind maga a' város mind a' constitutiós felekezet a' Francziáknak bemenetelek előtt. Hogy a' Lakosokat megnyugtathassa, azt mondá Abisbál említett Proclamatiójában, hogy addig a' várost oda nem hagyja, míg csak a' Francziák bé nem mennek, mint a' kik, Eizonyos hadi törvény szerint kötött egyeségnél fogva, a' közönséges csendesség' fentarthatása végett határozott őrizetet általreszik. Ha némelly semmirekellők példálással kecsogtetnék magokat, fel kell hagyniok reménységekkel, bizonyosok lévén benne, hogy minden törvényekkel ellenkező mozdulás.példásan fog megbüntettetni. — Ugyan ezen Kurír még egy nyomtatott levelet is hozott az említett Generálístól Gróf Montejonak, melly levél

számos példányokban osztatott-szélyt a' Fő-városban. Abisbál ebben így szól, hogy mint Generális, engedelmeskedni tartozik az Igazgatásnak, de mint polgár bír azon jussal, melly szerint vélekedését megmondhassa. Megismeri, hogy a' Nemzetnek nagyobb része a' Constitutiót nem akarja; a' Miniszterek' magokviselte ellen keservesen kikel, 's levelét azzal rekeszti, hogy a' békességnek és rendnek helyreállítása végett, a' következendő pontokat ajánlja: 1) tudtára kell adni Francia Országnak, hogy készek vagyunk elfogadni a' szükséges változtatásokat a' Constitutióban; 2) a' Király menjen-vissza Madritba; 3) új Cortesek gyűjtessenek egybe; 4) javasolni kell a' Királynak, nevezzen egy olly Ministeriumot, melly se egy se más felekezettel ne tartson, 's a' külső Hatalmasságok előtt kedves legyen; 5) hirdettessék közönséges bocsánat. Végre fogadja Abisbál, hogy minden előterjesztéseknek aláírja nevét, mellyek a' Királyhoz ezen pontokkal egyezőleg intézetenek.

A' Journal des Debats egy magános levél' kivonását közli Május 25d., melly a' Geronai Hadiszállásról Május 20d. indult, 's a' Catalonai spanyol seregek' fekvését és számát imígy adja-elő: Ezen seregek nem mennek többre 9000 nél, 's három részre oszlanak, Milans, Llobera és Mina vezérléseik alatt. A' Llobera osztályát a' Barcelonai őrizet' egy részével Moyánál megverte Gen. Donnadieu; a' Milans osztálya, melly St. Celloninál fektűt, meghallván a' Llobera osztályának veszedelmét, hirtelen visszavonult Barcelonába; egyedül Mina maradt 3000-ével Cellentnél, hol Május 19d. Gen. Donnadieu és Báró a' Eroles bizonyosan megtamadták.

Május 23d. jelenti a' Moniteur, nem hivatalos részében, hogy Barcelonai leveleknél fogva, ezen város nagy rémulés-

Bon van. Az ottan kormányozó Generális kihirdette, hogy ha a' francia seregek feléjük közelitnének, minden erejét előveszi a' hadi tiszt-i hivatal. A' Lakosok ezen megijjedvén, sokan futásnak vették a' dolgot.

A' Moniteur következő tudósításokat közöl Május 27d. a' Catalonai Armadáról:

Gerona, Május 21d. 1823.

Gen. Donnadieu Május 19d. Caldesben volt; itten egybe jött Báró d' Eroles-sel, a' kinek seregei Viniatban feküdtek. Elvégezték együtt, miként támadják majd meg Minát, ki minekutána különbféle helyeken járt kélt volna, most a' mint látszik, Cellentbe akar visszatérni. (A' mint tudva van, Mina ezt a' helyet is oda hagyá, a' nélkül, hogy megtámadtatását bévárta volna.)

A' Curial osztálya Május 20d. Grannollersben feküdt. Llobera megverett-tvén Gen. Donnadieu által, St. Andre de Palomárba húzódott-vissza.

Nilans még Mataróban volt Május 20d. reggeli négy órákor. Gróf Curial seregeket küldött ezen nagy város ellen, melly Barcelonától már csak négy órai járás. (Újabb tudósítások szerint, meg is szalolta Matarót Gen. Curial.

Telegraphusi jelentésnél fogva esett értésünkre Toulonból Május 23d., hogy a' la Torche nevű kissebb nemű hajó, a' spanyol partokról jöven, az ottani kikötőbe megérkezett. Ez a' hajó szinte Malagáig evezett, 's spanyol hadi hajókat nem vett észre a' tengeren. Május 18d. a' Junó nevű Fregát és a' Victorieuse nevű Korvet Barcelona alatt jártak fel 's alá.

A' feljebb említett Journal des Debats Május 23d. még a' következőket is írja: „Míg a' Keleti-Pyrenaeumi Armada

Catalónia' sorsát elválasztá, az alatt az Angoulémi Herceg' Armadája, egész Spanyol Ország sorsáról végzett magában Madritban. Gen. Abisbal egy Manifestumot hocsátott - ki Május' 15d. (Enek pontjait feljebb a' Kereskedői Kurír által hozott tudósításban említettük). Ezen Manifestum után, egy Proclamatiót is hocsátott közre Gróf Abisbal, mellyben Madritnak lakosait arra serkenti, fogadnák szívesen a' Francziákat. De illy serkentésre kevés szükség volt, mert már korábban megkérték a' Madritiak az Angoulémi Herceget, hogy jöjjön, 's szabadítsa őket az Anarchia' zabolátlanságai alól. Azt hiszik, egyetértésben van Abisbal Ballesterossal és Morillóval. Minden levelek olly hírekkel telnek - el, hogy a' spanyol tartományok közönségesen felzendültek a' mostani Igazgatás ellen.“

Csaknem minden Párizsi Ujságok közölnek egy, a' Ferdinand Király neve alatt Sevillában Május elsőjén költ 's a' spanyol Nemzethez intézett hosszszas Manifestumot, mellyben a' Nemzet serkentetik, hogy tartsa magát erősen Constitutiójához. A' Journal des Debats azt jegyzi meg felőle, hogy ez is a' pártos Tyrannismus mesterművei közé tartozik, melly szerint, a' szerencsétlen Monarcha, az ő elnyomójának szavait tartozik javallani. Az említett Ujság azt jegyzi még meg, hogy ezen Manifestum' nyomtatványaiából bévővő haszon, a' seregek' ruházására fordítatik. A' Moniteur pedig, melly hasonlóképen közli azon Manifestumot, azt a' megjegyzést fűzi elébe, hogy mivel az, valamint a' hadizenés is Francia Ország ellen, a' Fél-sziget pártütésének történeteihez tartozik, ezen okból méltó a' közlésre; de méltó azonkívül különösen azért is, mert annak olvasása által minden meggyőződik, millyen kedvetlen helyzetetésben van a' szerencsétlen Ferdinand Király.

Nagy Britannia és Irlandia.

Az Alsó-háznak Május 22-diki ülésében szó volt az Orosz Birodalomnak azon szándékáról, mely szerint, másokat ki-rekesztőleg akar az Éjszaki Amerikai tengernek nyugoti partjain kereskedni. Canning Úr kinyilatkoztató, hogy az Igazgatás még az egész dolgot csak az amerikai Ujságokból tudja; de a' szándéknak Anglia forma szerint ellene mondott, 's folytatja iránta alkudozásait Petersburgal.

B é c s.

Ő Cs. K. Felsőge f. h. 3d. költ Kabinéli irásánál fogva Thürheim Josefina Grófnét Udvari Dámává méltóztatott rendelni Erzsébet Fő Hercegné Ő Cs. K. Fő Hercegsége Rainer Lombard-Velencei Vice Király' felséges Hitvese mellé.

Cs. K. Fő Herceg József Magyar Ország' Nádor-Ispánja, felséges Hitvesével, 's Familiájával f. h. 3d. indúlt-el innen Budára.

Június' 5d. a' Státus-papírosainak közép-árrok:

Státus Kötelező levele 5 pCtmal Conv. P. 82; Ugyan az 2 1/2 pCtmal —; Sorsvonásos Költsön 1820ról 100f. C. P. —; Ugyan az 1821ről 100 f. C. P. 99 3/4; Bizonyítás 1821d. Költsönről 100 ftért C. P. — Bécs Városi Bankó. Obligatiók 2 1/2 pCtmal 37 1/4; 100 for. C. P. 249 7/8 for. V. Czban. 1 Bank-Actia 919 1/10 for. C. P.

A Gabona négy fő nemeinek árrok általjában Máj. 26. — 31d.

(Mérőjét garasra számlálva V. Czban.)

	Búza.	Roza.	Árpa.	Zab.
Bécsben Máj. 27d.	157	138	100	83
— 31d.	156	130	87	81
Stockerauban Máj. 27. és 30. 146	125	—	—	75
Fischamenden Máj. 27. és 30d.	102	—	—	70
Nagy Enzensdorffon Máj. 28. 144	133	99	—	75

Magyar Ország.

Arad, Május 24d. Folyó hónap 20, 21, 22d. lényes készüléttel béiktattatott Tek. Berzai Takácsy György Úr, ugyancsak Berza nevezetű helységnek örökös birtokába. Ez alkalmatossággal Királyi Ember' személyét viselte Mélt. Soborsini Bárány F. orray András Úr Cs. K. Kamarás; Káptalanbeli bizonyság' személyét pedig Fő Tiszt. Némethy Pál Úr Csanádi Canonok. Ezen ritka inneplésre, nemcsak Ns. Arad Vármegyének Tisztviselői, hanem a' szomszéd Uraságok, Racionalis Tisztek, és a' határos Mező-Városok Bírái, Előljárói és számtalan Lakosok is megjelentek. A' béiktatás Inyik nevű patak mellett egy kellemetes dombon ment végbe, hol a' fentiszteelt Bárány Úr a' királyi Adomány-levelet szóról-szóra felolvastván, a' Lakosoknak a' Vármegyé' Tisztjei által, a' nép nyelvén megmagyaráztatta és Takácsy György Urat, ezen helység' birtokába kézen fogva bévezette. Erre mindenfelől a' sok Eljen! kiáltás zengett és a' mozsarak durrogtak. A' szokott rend szerint ez történt 2d. és 3dik nap is, mely idő alatt a' Birtokos Úr, minden Vendégeit pompásan megvendégelte, 's hogy az öröm annál továbbra terjedjen, nemcsak majd 200ra menő Urakat, hanem a' szomszéd Előljárókat és Lakosokat is vig és bőv ebéddel fogadta. — Az inneplés' tiszteletére, Szolga-Bíró Tek. Percsenyi Nagy László Úr, magyar és deák verseket készített, mellyek a' Vendégek között nyomtatásban osztattak-ki.

Nagy-Váradról Május' 20dikáról következő levelet vettünk: „Folyó Május hava' 4—5ke körül Debreczenen keresztül utazván, azzal a' váratlan ujság-

gal leptek-meg a' vendégfogadóban, hogy most Debreczen városában német Játszó-Társaság mulattatja a' Közönséget. Megvallom mingyárt így kezdtem gondolkozni, hogy ezen német Játszó Társaság vagy rendkívül ügyes, vagy rendkívül ügyellen legyen. Mert vagy abban kell nekiké bízni, hogy a' németül nem értő főleket is megbájolja, 's azért merészlelt jönni a' régi Dacia' parlagaira, mellyeken a' magyar Thália' temploma is igen szűk, éktelen, és többnyire puszta: vagy pedig valamely kedvetlen szélvész öszveszaggatván szerencséjének vitorláját, úgy vetette az idegen partra ezen Társaságot mivel Honjának széles Oczánjáról. Két gondolatim' habjai között így hányatván: minden dolgaim' hátrahagyásával a' Játékszínbe magam is elmentem. Jó ideig csak magamra voltam: lassanként későbbben csakugyan a' nézők' száma 80 - 9000 reágyúlhetett; kik iránt én tudakolódván, sokaknak mind neveket, mind karaktereket kitanúlni szerencsém vala. Kik között nem kevesen találkoztanak olyanok, kik németül vagy semmitsem, vagy sokkal kevesebbet tudnak, mint sem a' theatriumi folyó beszédet megérthetnék, a' mi önváramon egyik részének erősen megfelelt. Már csak a' hibázott, megismerni a' Játszó személyeket, kik valamely régi Lovagjátékot adtanak - elő. Ha helyesen számláltam őket, nyolcz férfi volt. Az Asszonyok egyeztek a' Gratziák' számával, de kellemeikkel nem igen vetélkedhettek, kiváltképen azért, mert hihető a' sok meleg kávé, csokolade és puncz, az édes csemegékkel együtt, vagy meg lehet az éghajlatnak változtatása, szájak ékességének nagy részét elragadta; és az utazásbeli törődés is nagyon megrongálhatta őket idő előtt. Egyik mindazáltal ezek

közül megvallom jól vitte rollját, úgymint Slavikné, valamint a' férfiak közül is kettő Slavik és Mayer. De a' többeknem nem tudhatom mi volt a' bajok; az e, hogy a' Darab' Szerzője nem hozájok illendő rollokat készített? vagy más egyéb? Magokra hagyom immár az Alakosokat: de azon megrögzött véleményemet el nem titkolom, hogy minden német Játszó Társaságnak azt tanácsolhatnám lelkem szerint, hogy ha valójában ügyes, vélekezik, ha hogy elhagyja ön Nemzetét; ha pedig az előtt elegendő kedvessége és szerencséje nincsen, ne hidje azt az olyanok előtt és között elérhetni, a' kik igazán beszédjét nem értik.

Elegyes Dolgok.

Gallimathias. Egy olly szó, melyet iskolai Tanítóinktól, hol egyiknek hol másiknak mondva, alkalmasint mindnyájan hallottunk és ismerünk annyiban, hogy az holmi értetlen beszédet, szózavarélot jelent. Interesszsáns leszsz tehát, a' szónak származtatásával is, melyet nem mindenikünk tudhat, megismernedni. Ezen kifejezés t. i. ered valamely Mathias nevezetű francia Borbélytól, kinek egy Kakas (deákul gallus) miatt volt törvényes pere. Fogadott Prókatóra, ki a' régi idők' szokásához képest deákul szólott, ez ügyében sokszor hallatta e' szót Gallus Mathias (Mátyás kakas); hanem néhány ízben eltalálta hibázni a' szót, 's így mondotta ki Galli Mathias (a' kakas Mátyása). 'S mint-hogy ezen kifejezés a' dolognak semmi eszes értelmet nem adott, utóbb közönségessé lett mindennemű értetlen beszédet Gallimathiasnak nevezni.